

ТАҚРИЗИ РОҲБАРИ ИЛМӢ

ба диссертатсияи Юнусова Зебо Умаровна тахти унвони «Ташаккул ва инкишофи истилоҳоти фонетикӣ-фонологӣ дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ).

Кори диссертатсионии унвонҷӯ Юнусова Зебо Умаровна дар мавзӯи «Ташаккул ва инкишофи истилоҳоти фонетикӣ-фонологӣ дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек» ба яке аз масъалаҳои муҳимми забоншиносии муосир – омӯзиши ташаккул, таҳаввул ва инкишофи низоми истилоҳоти фонетикӣ-фонологӣ дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек бахшида шудааст.

Мубрамияти мавзӯи таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки дар шароити рушди босуръати илм ва густариши муносибатҳои илмӣ фарҳангӣ масъалаи ташаккул ва тақмили забони илм, аз ҷумла низоми истилоҳоти соҳавӣ, аҳаммияти рӯзафзун пайдо мекунад. Истилоҳоти фонетикӣ-фонологӣ ҳамчун ҷузъи муҳими истилоҳоти забоншиносӣ дар марҳилаҳои гуногуни рушди илми забоншиносӣ ба тағйироти муайяни сохторӣ, маъноӣ ва қорбурдӣ дучор гардидаанд.

Аз ин рӯ, таҳқиқи таърихи ташаккул ва инкишофи истилоҳоти фонетикӣ-фонологӣ, муайян намудани сарчашмаҳои пайдоиш, роҳҳои ташаккул ва хусусиятҳои қорбурди онҳо дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек аҳаммияти муҳимми илмӣ дорад. Мубрамияти таҳқиқот инчунин бо зарурати омӯзиши муқоисавӣ равандҳои истилоҳсозӣ дар ду забони ба ҳам наздики минтақа алоқаманд мебошад.

Юнусова Зебо Умаровна дар рисола масъалаҳои марбут ба пайдоиш ва ташаккули истилоҳоти фонетикӣ-фонологӣ, таҳаввули маъноӣ ва сохтори онҳо, роҳҳои истилоҳсозӣ, хусусиятҳои истифода ва нақши омилҳои забонӣ ва ғайризабониро мавриди таҳлил қарор додааст.

Арзиши илмий рисола пеш аз ҳама дар он зоҳир мегардад, ки истилоҳоти фонетикӣ-фонологӣ дар забоншиносии тоҷик ва ӯзбек дар заминаи таҳқиқоти муқоисавӣ баррасӣ гардида, равандрош ташаккул ва инкишофи онҳо мавриди таҳлили ҳамачониба қарор гирифтаанд. Муаллиф бо таъки ба маводи илмӣ ва забонӣ кӯшиш намудааст, ки хусусиятҳои умумӣ ва фарқкунандаи низоми истилоҳоти мазкурро муайян намуда, омилҳои асосии таҳаввули онҳоро нишон диҳад.

Натиҷаҳои таҳқиқот аҳамияти назариявӣ ва амалӣ дошта, метавонанд дар рушди назарияи истилоҳшиносӣ, забоншиносии муқоисавӣ, фонетика ва фонология саҳми муайян гузоранд.

Диссертатсияи Юнусова Зебо Умаровна таҳқиқи бунёдӣ ва наоварона дар ин замина мебошад ва бо ҳадафи равшанӣ андохтан ба масъалаҳои муҳим таълиф шудааст.

Рисола аз диди бандубаст дуруст ва бо риояи пайдарпайии мантикӣ матраҳ шудааст. Дар тарҳрезии он тамоми талабот ва меъёрҳои илмӣ замон ба инобат гирифта шудаанд. Мубрамияти мавзӯи таҳқиқи рисола дар он аст, ки забони тоҷикӣ дар Тоҷикистон мақоми давлатӣ дошта, дар тамоми соҳаҳои коргузори ба роҳ монда шудааст. Илова бар ин, забони тоҷикӣ дар тамоми зинаҳои таҳсилот (қатъи назар аз он ки бо кадом забон ба роҳ монда шудааст) яке аз предметҳои асосии барномаи таълимӣ махсуб меёбад.

Мусаллам аст, ки ҳама гуна таълими забоншиносӣ аз омӯзиши сохтори фонетикӣ забон оғоз меёбад.

Дар рисола алоқии муносибатҳои мутаносиб (симметрия) ва номутаносиб (асимметрия) бо нақшаи ифода ва мазмуни сохтори терминологияи фонетикӣ-фонологии забонҳои тоҷикӣ ва ӯзбекӣ ба таври синхронӣ-типологӣ таҳқиқ карда шудааст, ки дар ин раванд кори комилан тоза ва нав аст.

Рисолаи илмӣ аз ихтисорот, муқаддима, се боб, хулоса, тавсияву пешниҳод ва феҳристи адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Хулоса, мақсад ва вазифаҳое, ки дар назди муаллифи диссертатсия гузошта шудаанд, комилан амалӣ гаштаанд. Мазмуни диссертатсия бо ном ва ихтисоси марбута мувофиқ аст, кори диссертатсионӣ маҳсули чусторҳои илмӣ-эҷодии унвончӯ мебошад. Мухтавои диссертатсияро автореферат ифода менамояд.

Дар боби аввал, ки «Масоили назариявии низоми фонетикӣ-фонологӣ дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек» ном дорад, дар бораи мафҳумҳои фонетика ва фонология маълумоти назарӣ медиҳад. Овоз ва фонема дар фонетика ва фонология, таърихи фонетика ва фонология дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек, низоми онҳоро муқоиса карда, робитаи ҳоси забонҳои муқоисашавандаро дар сатҳи фонетика ва фонологияро аз назари таҳқиқ гузаронидааст.

Боби дуюми рисола «Низоми истилоҳшиносӣ дар забоншиносии тоҷику ўзбек ва асосҳои ташаккули он» унвон гирифта, масоили умуминазариявии истилоҳшиносӣ ва асосҳои ташаккули низоми он дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек, истилоҳоти фонетикӣ-фонологӣ дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек аз лиҳози баромад, истилоҳоти арабӣ дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек, истилоҳоти тоҷикӣ дар забоншиносии ўзбек, истилоҳҳои русиву байналмилалӣ дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек таҳлил карда шудааст.

Дар боби сеюми рисола, ки «Хусусияти сохторӣ ва маъноии истилоҳоти соҳаи фонетикӣ-фонологӣ дар забоншиносии тоҷику ўзбек» унвон дорад, муаллиф оид ба истилоҳоти содда, сохта, мураккаб ва омехтаи соҳа, роҳҳои ташаккул ва инкишофи истилоҳоти фонетикӣ-фонологиро ба риштаи таҳлил кашидааст. Бояд қайд кард, ки муҳаккик ба ибораистилоҳот таваҷҷуҳи махсус зоҳир намуда, чанд андешаи ҷолиб низ ибраз доштааст. Хусусиятҳои мутаносибӣ ва номутаносибии онҳо аз рӯи ифода ва мазмун мавриди таҳқиқи ӯ қарор гирифтааст.

Саҳми шахсии доктараби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот, пеш аз ҳама, дар ғирдоварии маводи пажӯҳиш, таснифу таҳлили онҳо, таҳияи

мақолаву гузоришҳо оид ба мавзуи таҳқиқ зоҳир мегардад. Ҳамчунин довталаб муқоисаи истилоҳоти фонетикӣ ва фонологии забоншиносии тоҷик ва ўзбекро анҷом дода, тарзу дараҷаи татбиқи падидаҳои мантикӣ ва семантикиро ба монанди гиперонимия, гипонимия, эквонимия, партонимия, градуонимияро дар низоми истилоҳоти фонетикӣ-фонологӣ ба риштаи таҳқиқ қашида, умумият ва хусусияти онҳоро бо мисолҳои мушаххас нишон додааст ва ин аз навидҳои наватарин дар илми забонҳои мавриди муқоиса мебошад.

Диссертатсияи Юнусова Зебо Умаровна дар мавзуи «Ташаккул ва инкишофи истилоҳоти фонетикӣ-фонологӣ дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек» таҳия шуда, ба ихтисоси интихобшуда пурра мувофиқат мекунад.

Диссертатсияи Юнусова З.У. аз муқаддима, се боб, хулоса ва феҳристи адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

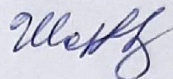
Вобаста ба мавзӯ ва масоили таҳқиқи диссертатсионӣ 19 мақолаи илмӣ, 1 монография, аз ҷумла 3 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ ба феҳристи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 1 мақола дар Ҷумҳурии Ўзбекистон воридшуда, интишор гардидааст.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи унвонҷӯи кафедраи забони тоҷикии факултети филологияи тоҷики МДТ-и «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров» Юнусова Зебо Умаровна таҳти унвони «Ташаккул ва инкишофи истилоҳоти фонетикӣ-фонологӣ дар забоншиносии тоҷик ва ўзбек» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ) ба талаботи бандҳои 31-35-уми Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021-ум таҳти №267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26-уми июни соли 2023-юм, таҳти №295) тасдиқ шудааст, инчунин талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ

буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2.Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ) мебошад.

Рохбари илмӣ:

Доктори илмҳои филологӣ, профессори
кафедраи забон ва адабиёти тоҷик Муассисаи давлатии
«Донишқадаи байналмилалӣи Хучанд»-и
Муассисаи давлатии «Донишгоҳи байналмилалӣи
сайёҳӣ ва соҳибқории Тоҷикистон»

Шокириён Т.С.

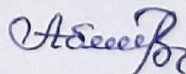
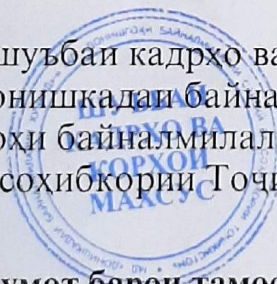
« 23 » 04 соли 2026-ум

Маълумот барои тамос:

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Хучанд, маҳаллаи 15-ум, хонаи № 52
E-mail: shokirov1953@mail.ru; Тел.: (92) 634-51-00.

«Имзои Шокириён Т.С.-ро тасдиқ мекунам»:

Сардори шӯъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси
МД-и «Донишқадаи байналмилалӣи Хучанд»-и
«Донишгоҳи байналмилалӣи
сайёҳӣ ва соҳибқории Тоҷикистон»

Юнусова О. М.

Маълумот барои тамос:

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Хучанд, маҳаллаи 27-ум.
E-mail: bitesk_ips@mail.ru
Тел.: 372348824.